

פרשת החודש - התנוצצות הגאולה העתידה

לאמור, אמר להם, מכאן ואילך הרי ראשי חדשים מסורים לכם"י.

ומפורש יותר בדבריהם ז"ל בירושלמיה עה"כ: אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי. "בת ג' שנים ויום אחד, הבא עליה הרי זה בסקילה, נמלכו בית דין לעבר את השנה, ובא עליה אינו בסקילה, א"ר אבין: אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי. בת ג' שנים ויום אחד, נמלכו בי"ד לעבר, בתולותיה חוזרין, ואם לאו אינם חוזרין". הרי לפנינו שבידי ישראל באמצעות חכמי הדור מסורה הבעלות על הזמן, וכידם לשנות סדרי הטבע.

הקשר שבין ישראל ללבנה

ישראל מונים ללבנה, בניגוד לאומות העולם שמונים לחמה, ועל שם כך נקראים הם על שמה, כמאמרם ז"ל "כנסת ישראל דאתקריאת סיהרא" וכיותר מצינוט, שהלבנה מורה על שליטתו של יעקב, המובטחת לו

שיאן של ארבעת הפרשיות היא הפרשה הנקראת לאחרונה בסמוך לראש חודש ניסן - פרשת החודש, שיש בה מלבד הציווי של קידוש החודש, את בשורת המכה האחרונה - מכת בכורות, שעל ידה זכו ישראל להיגאל ממצרים, עד שרישומה ניכר לדורות כפי שנאמר בפרשה זו"א: והיה היום הזה לכם לזכרון וחגותם אותו חג לה' ^{אוצר החכמה} לדורותיכם חוקת עולם תחגהו.

מהות מצוה זו של קידוש החודש, מתבארת בפשטות, שבה נמסר לישראל כח השליטה על הזמן, כדבריהם ז"ל ב"אמור להם לישראל עד עכשיו אצלי היה סוד העיבור, מכאן ואילך שלכם הוא לעבר את השנה". וכן מצינוי "עד שלא יצאו ישראל ממצרים, היה הקב"ה יושב ומחשב חשבונות, ומעבר עיבורים, ומקדש את השנים, ומקדש החדשים, עד שיצאו ישראל ממצרים ומסרם להם, שנאמר: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמור, מהו

ציונים ומ"מ שהוספנו בשולי המאמרים.

א. שמות יב, יד.

ב. פרקי דרבי אליעזר פרק ת.

ג. פסיקתא רבתי פט"ו.

ד. וראה עוד שמו"ר טו, ב.

ה. ירושלמי נדרים פ"ו הלכה ת. ושם כתובות

פ"א הלכה ב.

ו. תהילים נו, ג.

ז. סוכה כט, א, ובר"ר פרשה ו, ג ועי"ש עוד.

ח. זוהר חדש כז, א.

ט. שם יד, א.

להאיר על הארץ וגו' והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים י"ח. "ולימים - אלין רישי ירחין, ושנים - אלין רישי שנין, דליהוון אומות העולם עבדין חשבן לשמשא (מוניס לחמה) וישראל לסיהרא" (מונין ללזנה).

ולהלן, על הכתוביט: הרבית הגוי לו הגדלת השמחה, "הרבית הגוי - אלין ישראל, דכתיב בהוי: כי מי גוי גדול, וכתיבכא: גוי אחד בארץ, לו - בגיניה, הגדלת השמחה, דא סיהרא דאתרביאת בנהורא בגינהון דישראל". כלומר, גדלותם של ישראל וריבוי שמחתם קשורים ואחודים בתיקון מיעוט הלבנה לעתיד לבוא, כי הרבית הגוי - מלכותם ושליטתם של ישראל בעולם תהיה בעת אשר הגדלת השמחה - ריבוי אורה של הלבנה, שהוא בגלל כנסת ישראל.

שהם עתידים להתחדש כמותה

לאור האמור נבין היטב מה שתיקנו לנו חז"ל בברכת הלבנהכב: וללבנה אמר שתתחדש עמרת תפארת לעמוסי בזמן, שהם עתידים להתחדש

לעתיד לבא. ונפלא מה שאמרו ז"לי הקריבו עלי, כפרה, כלומר, על אותה הבטחה שאני ערב בו, הקריבו כפרה ואתעסקו באורייתא, ועלי לתת לכם שכר טוב, ועלי להשליט אתכם על כל האומות, שעל כך מיעטתי את הירח בעוה"זיא.

רואים אנו בעליל כי קיים קשר אמיץ בין אירועי הלבנה שנתמעטהיב ועתידה להתחדשיי, לבין כנסת ישראל השרויה בגלות ואומות העולם מושלים עליה, ואילו לעתיד יהיו ישראל השליטים בעולם, ומוכן בכך ענינה של מצות קידוש החודש, שישראל קובעים חדשים ושנים לפי הירחי, להמשך באותה פרשה אודות קרבן הפסח שישראל מקריבים וחוגגים לדורות עולם, על גאולתם ופדיון נפשם, שכן כל מהותם היא בדמות הירח המתמעט בעולם הזה ועתיד להאיר באור שבעת הימים בתיקון פגם הירח, והוא סוד גאולתם של ישראל, החל מיציאת מצרים וכלה בגאולה העתידהטו.

בא וראה מה שאמרו ז"ל טז עה"כיו: ויתן אותם אלקים ברקיע השמים

פז. זוה"ק ח"א רלו, ב.
 יז. בראשית א, יז.
 יח. שם, שם, יד.
 יט. ישעיה ט, ב.
 כ. דברים ד, ז.
 כא. שמואל ב' ז, כג.
 כב. סנהדרין מב, א.

י. שם.
 יא. ע"ע שבועות ט, א.
 יב. חולין ס', ב.
 יג. ראה להלן.
 יד. וראה בר"ר פ"ו, א: למה נבראת לבנה - למועדים. פירש"י: כדי לקדש בה ראשי חדשים.
 טו. ראה "בית אהרן" פרשת בא בשם הרה"ק רבי מרדכי מנשכיו ז"ע.

של ישראל לעתיד לבא, כשם שהלבנה תתחדש ביתר שאת באותה שעה.

הגלות - כדוגמת מיעוט הירח - והיא בחינת לילה - ובחינת מיתה

גלות ישראל בין האומות קרויה בפי חז"ל בשם לילה, כפי שמצינו בזוה"ק^כ "לית לילה אלא גלות". וכך גם נדרש הפסוק^כ: והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום. על ארבעת הגלויות^כ. ובאמת מפורש כן בכתוב^כ: במחשכים הושיבני כמתי עולם. והיינו שהגלות היא חושך ואפילה ואף נמשלה למיתה.

והוא שפירש"י ז"ל^{כט} מה שאמרו: מתים שהחיה יחזקאל, משל היה, "שהיה מרמז להם על הגלות, כאדם מת שחוזר וחי, כך ישראל ישובו מן הגלות", והיינו שהגלות היא בבחינת מיתה והגאולה היא בבחינת תחיית המתים.

והנה הגלות היא בדוגמת מיעוט הירח, כפי שהובא כבר לעיל מדבריהם ז"ל שבעוה"ז השליטה היא לעשו, ורק לעתיד ישלטו ישראל המונים ללבנה. ומפורש כן במקום אחר בזוה"ק^ל על הכתוב^{לא}: ורוח נכון

כמותה, ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו. ומה הוא הדמיון החוזר ונשנה, תחילה: עטרת תפארת לעמוסי בטן, היינו ישראל, שחידוש הלבנה נוגע לישראל העמוסים מני בטן, ולאחר מכן הבשורה המובטחת להתחדשותם של ישראל, כדוגמת התחדשות הלבנה.

ברם לפי האמור, הרי באמת קשורים ואחודים הם כנסת ישראל והירח, ומנינם ללבנה אינו חלילה מקרי, אלא הוראה על ההשואה שיש באותו דימוי, שכן קידוש החודש וגאולתם של ישראל, שבידם ניתן הכח לקדש את החודש ולעבר שנים, תלויים זה בזה, שהרי מיעוט הלבנה כדוגמת הגלות, וחידושה מורה על הגאולה העתידה.

והוא שביאר "הכותב" ב"עין יעקב"^{כג} בשם הרא"ה ז"ל שהכונה בהתחדשות ישראל היא לאחר תחיית המתים "שיחדש להם ה' גופים בתכלית השלימות". והיינו מה שמצינו בזוה"ק^{כד} על עת התחיה "כדין יהא חדש מה דלא אתעביד בהאי עלמא" [שאז יהיה חידוש שלא נעשה בעוה"ז], ויסוד זה נרמז בהחודש הזה לכם, היינו שבמצוה זו טמון כח ההתחדשות

כח. איכה ג, ו
כט. סנהדרין צב, ב
ל. ח"א קצב, ב
לא. תהלים נא. יב.

כג. סנהדרין שם.
כד. ח"א קכד, א.
כה. ח"ג רלח, ב.
כו. בראשית א, ב.
כז. בראשית רבה פ"ב, ד.

מוכן להתפלל על דבר זה (הגאולה) כמאמר נוסחו: דאי תקפי היום בראש חודש ברחמי, הוה מייתי ליה למשיח", לפי שהגלות נובעת ממיעוט הירח, ואילו התחדשותו מסמלת את התעוררות הגאולה.

ולכן מצינו בזה"ק^א שבקשת דוד המלך ע"ה^ב: ורוח נכון חדש בקרבי, היתה על כך שנאמר^ג: ורוח אלקים מרחפת על פני המים והיינו: זה רוחו של משיח^ד, כפי שהביאו את הפסוק^ה: ורוח חדשה אתן בקרבכם. כלומר, התחדשות - ענינה חידוש הלבנה ותיקון פגם מייעוטה, ומכאן תצמח הרוח החדשה והמתוקנת, שהיא היא רוחו של מלך המשיח, שבעקבותיה יזכו כולם לשוב אליו ית' - ורוח חדשה אתן בקרבכם, הוא הרוח נכון שיתחדש בעולם.

ובזה יאירו עינינו בהבנת דבריהם ז"ל^א "ובהוא זימנא [לעתיד] מתפשטא סיהרא מאלין קליפין חשוכין, ומתחדשא בלבושין שפירין, והאי איהי חידושה דסיהרא, [בחינת הירח תפשוט מעליה את הקליפות החשוכות, ותתחדש בלבושים נאים, וזה הוא חידושה של הלבנה] הדא הוא דכתיב^ב: ותסר בגדי אלמנותה

חדש בקרבי, מאי חדש - דא חידושה דסיהרא, בשעתא דאיתחדש סיהרא, דוד מלך ישראל חי וקיים, ובגין כך: חדש". כלומר, התחדשות הירח קשורה בחידושה של מלכות בית דוד, והיינו שהגלות היא כדוגמת מייעוט הירח, והרי היא בעצם תוצאה מאותו מייעוט, כך שתואמים הדברים מייעוט הירח וגלות ישראל בין האומות.

יתר על כן מצינו לגבי קידוש החודש שאמרו חז"ל^א: ושלח ליה סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים. כלומר, הסימן שנשלח, רמז על הקשר האמיץ בין קידוש החודש והתחדשות מלכות דוד לעתיד. וכך נפסק להלכה^ב בהגהות הרמ"א "ונוהגין לומר בקידוש הלבנה, דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשלת ללבנה, ועתיד להתחדש כמותה". והיינו כאמור שתואמים הדברים זה לזה.

וזוהי כונת המהרש"א זלה"ה שביאר מה שאמר אליהו הנביא לרבינו הקדוש^א אודות איחורו לבוא בראש חודש, שאם יקומו כל האבות כאחד תקפי ברחמי ומייתי למשיח בלא זימניה, "כי זה היום אשר בו חידוש הלבנה, הוא רמוז על התחדש מלכות ישראל לעתיד, ויום

לו. בראשית א, ב.

לח. ע"י בראשית רבה ב, ד.

לט. יחזקאל יא, יט.

מ. תיקוני זוהר לו, ב.

מא. בראשית לה, יד.

לב. ר"ה כה, א.

לג. או"ח סי' תכו סעיף ב.

לד. ב"מ פה, ב.

לה. שם.

לו. תהלים שם.

במצוה זו שהיא יסודה של תורה לתקן עולם במלכותו ית', וכל בני בשר יקראו בשמך, ולכן שאלו למה לא התחילה התורה בפסוק זה.

והוא שסיימו בזה"קמי החודש הזה לכם וגו', ראשון הוא לכם וגו', לכם תרי זמני למה, וכו', אלא אתקשרותא דא לכם ולא לשאר עמין. כלומר, התעלות זו מיועדת לישראל בלבד, שהם כאמור מונים ללבנה, והוא שנאמר לעתיד לבוא^מ: ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם, ואתם כהני ה' תקראו משרתי אלקינו יאמר לכם. כלומר, רק ישראל יזכו לשלימות זו של התעלות בבחינת כהני ה', והיינו חידושה של הנבואה כאמור, וזוהי ההדגשה הכפולה של לכם ולא לשאר עמים.

התחדשות וקדושה – לעתיד לבוא

כללם של דברים החודש הזה לכם אינו רק מצוה של קידוש חדשים ועיבור שנים, אלא כלול בכך התנוצצות של הגאולה, שהיא התחדשות פני תבל והתעלות רוחנית. והוא שאמרו חז"ל^{מט} "רבן גמליאל אומר כמו שראשי חדשים מתקדשין ומתחדשין בעולם הזה, כך יהיו ישראל

מעליה. כלומר, ביטול יניקת כחות הטומאה מן הקדושה, הוא שיעורר את חידושה של הלבנה, בבחינת הסרת הבגדים שמקורם בכחות אלו.

באותה שעה שבה יהיה חידוש הירח, יתקיים הכתוב^{מב}: ואת רוחי אתן בקרבכם, שהוא הופעת הנבואה על ישראל, וכמו שנאמר^{מג}: ונתתי בכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם. כי התחדשות זו תעורר חידוש הנבואה, והיינו הקשר האמיץ בין חידוש הירח לגאולתם של ישראל שביסודה הוא גאולה רוחנית, ועל כך נאמר^{מד}: ונבאו בניכם ובנותיכם.

ביאור ענין התחלת התורה

לאור האמור נוכל להבין את דבריהם ז"ל^{מה} על הכתוב^{מו}: החודש הזה לכם ראש חדשים, שפסוק זה היה צריך להיות התחלת התורה, מפני שהוא תחילת ענין הירח. והפליאה רבה וכי מה היא החשיבות שיש בענין זה של מולד הירח, שבו היו צריכים להתחיל את התורה.

אמנם כעת יאירו עינינו, שהרי חידוש הלבנה הוא ביטול הפגמים והתחדשות רוחנית נעלית, עד כדי התעוררות נבואה בלב כל אחד מישראל, ובודאי שיש מקום לפתוח

מב. יחזקאל לו, כז.

מג. שם, כו.

מד. יואל ג, א.

מה. זוה"ק ח"ב לט ב, ועי' רש"י בראשית א, א.

מו. שמות יב, ב.

מז. שם.

מח. ישעיה סא, ה-ו.

מט. פרקי דרבי אליעזר פרק נא.

להוביל בו שי מנחה חדשה, וחמה ולבנה
תתחדש, ואורם שכעתים יחודש, וכו',
ויצמצם שכינתו בתוך שער החדש,
ויקרא לו שם חדש, וכו', וינתן לעם לב
חדש, לשורר בפיהם שיר חדש.

יראו עינינו וישמח לבנו בקרוב
ובחודש הזה אתם נגאלים
אכי"ר.

מתקדשין ומתחדשין לעתיד לבוא",
והיינו כאמור התחדשות באמצעות
קדושה נעלית לעתיד.

ומפורש יותר "החודש הזה לכם -
חידוש גאולה יש לכם, וכן
לעתיד לבוא". והוא שיסד הפייטן
אודות התגלות הגאולה: להבראות
בריה חדשה, להתחדש רוח חדשה,

חודש ניסן - על שם הנס

בכוחם הנעלה של ישראל

בראש וראשונה נתרחשו ובאו המכות על המצריים, בזו אחר זו, עד שהגיעו לשיאן במכת בכורות, בליל ט"ו בניסן בשעה ששלט מזל טלה, שהמצריים תלו בו את כל כוחם, דוקא אז בשחיטת הפסח, בצלייתו ובאכילתו, הוכנע כח שלטונו וסר צלו, ואותו אליל קרס ונפל, ואתו עמו כל אלהי מצרים, לאחר שנעשו בהם שפטים.

כך סלל יוצר בראשית ב"ה דרך מחודשת של הנהגה נסית, אשר ממנה יתד ופינה לשרשרת הנסים המלווה את העם הנבחר ממצרים ועד הנה, והוא שיסד הפייטן "אז רוב נסים הפלאות בלילה", בהיות אותו הלילה של ט"ו בניסן מיועד מאז ומקדם להתרחשות נסים להצלתם וטובתם של ישראל.

החודש הזה לכם - הנהגת העולם בידי ישראל

גילה לנו ה"דגל מחנה אפרים" (פרשת צא ד"ה או יאמר המודע) "כי כמו שהתחלת הבריאה היתה ע"י התורה,

מיוחד הוא חודש ניסן, בהיות שמו משקף את התוכן העיקרי של החודש, הוא חג הפסח, בו נתגלתה לראשונה ההנהגה הנסית של בורא העולם ית"ש עם בניו-אהוביו ישראל קדושים.

וכך מוצאים אנו יסוד זה במפורש בדברי רש"י ז"ל (נרכות נו, א ד"ה ניסן) "שעל ידי נסים נקרא ניסן", והדברים מתיחסים להלל המצרי "שאנו קורין בפסח" וכן "שעל כל צרה הבאה לישראל, אומרים אותו על גאולתן". כלומר, קיים קשר הדוק בין חג הפסח לנסים המתעוררים מדי-פעם בעת הצורך, ולפיכך נתייחד אותו חודש בשם זה: ניסן, כהוראה על גילוי של נסים.

בעוד שתשרי מסמל את בריאת העולם, בצורה של סדר ומשטר הערוך ומותאם לפי הנהגה טבעית. הרי לעומתו חודש ניסן משמש כביטוי לשידוד מערכות הטבע, כפי שאירע בשעת יציאת מצרים כאשר השי"ת עשה עמנו "גדולות עד אין חקר, נסים ונפלאות עד אין מספר".

זוה"ק ח"ג רנ, ב. ושמור"ר טז, ג.

א. שמות ח. כב. בתרגום. וברש"י. וראה עוד

וחידושם בתורה, כך הוא התחדשות הבריאה, ראש חדשים – היינו השכל שבראש הוא המחדש אותם כל חידושי מעשי בראשית, ע"י חידושים שבתורה, ע"י השכל שמכניס בתורה ומסתכל בה".

ועוד שם (נד"ה שלחמיו) "דלענין המלוכה נתייחס לישראל, שהם לבדם נקראים בני מלכים וזהו: החודש הזה לכם – אותיות מלך, היינו החודש הזה שהוא ראש השנה למלכים, נתייחס לכם דייקא, וכו' [נראה עוד מה שהובא מדב"ה ק להלן].

כח ישראל לשנות את הטבע – בזכות התורה

חידושה של כל תקופה, בבריאה, בזמן ובאדם, מסור בידיהם של ישראל, זו היא המשמעות של דבר השי"ת למשה ואהרן: החדש הזה לכם – כלומר, מכאן ואילך מקור ההתחדשות בעולם הוא: לכם – על ידכם, באופן שהנהגה נמסרה לבניו של מקום, והיינו באמצעות התורה שעל ידה נברא העולם, ומכחה הוא משתכלל ומתחדש על ידי מקבלי ושומרי התורה ישראל קדושים.

כדאיתא בזוה"ק קב"ה – אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, כך התחדשות הבריאה של מעשה בראשית, הוא גם כן התחדשות התורה, שישראל מחדשין בכל יום חידושי תורה, וכמו ששמעתי מא"ז וללה"ה שספר הזוהר יש לו בכל יום פירוש אחר, וכו', היינו מהחידוש שמחדשין ישראל בתורת אמת מחדשין בריאת שמים וארץ החדשים, וכל דברים המתחדשים בעולם, הכל הוא ע"י התחדשות התורה שישראל מחדשים באסתכלותם בהו, כפי ענין התחדשותם בתורה, כך נתחדש בעולם, וכמו ששמעתי בשם אחי הרב הקדוש המפורסם מו"ה ברוך נרו יאיר שאמר לצרף סיום התורה בתחילתה: לעיני כל ישראל – בראשית, פירוש, לפי עיני ישראל שמסתכלים בתורה, כפי הסתכלותם בתורה, כך הוא ענין חידוש מעשה בראשית, שנתחדש בכל יום".

ביסוד זה הוא מבאר את הכתובי: החודש הזה לכם ראש חדשים "היינו מה שנתחדש בכל יום מעשה בראשית, וזהו: הזה – דייקא, כי הוא בכל יום ובכל עת, לכם – היינו בכך הדבר תלוי, כפי ענין הסתכלותם

חידוש עולם, שנה נפש - באמצעות ישראל

טוב מהרע, הוא הנותן חיות בזמן,
והזמן נותן חיות בעולם."

לפי האמור הוא מבאר את הכתוב
(מהליס נ, ד): אחת שאלתי מאת
ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי
חיי. "שם רמז כללות ג' בחינות אלו,
שבתי - מורה בחינתו מובחר הנפש
[שהרי דוד המלך הוא שהיה בבחינה זו
של שלימות הנפש] בבית ה' - מובחר
העולם נקודת ציון, כל ימי חיי -
מובחר הזמן" והיינו שבאמצעות בחיר
הנפשות שבישראל, נמשך חיות
לבריאה שהיא בבחינת עולם, ולזמן
שהוא בבינת שנה, והכל ע"י הצדיק
שהוא זה המושלם בבחינת נפש
כאמור.

בכחם של ישראל להחיות את הימים,
שיהיה בהם מציאות של חיים
ממש, וכך הוא מביא בשם הרה"ק
המגיד רבי ר' דוב בער ממעורייטש זי"ע
שביאר את הכתוב (מהליס יט, ג): יום
ליום יביע אומר "כלומר, יום אחד
מתפאר ליום שני בכשרון פעולתם של
הצדיקים, לומר: כה וכה עבדו בי
מצות ומעשים טובים, ונתנו הארה בי
מיום העליון, כי נודע כשישראל עושין
מצות ומעשים טובים בפרטי העתים
כל עת לפי הצורך, נותנים חיות והארה
עליונה להעת,

מצינו בחז"ל את ההגדרה של עולם
שנה, נפש, והנה הראב"ד
בפירושו"ה רמז את הדברים בפסוקי:
והר סיני עשן כולו, "עשן נוטריקון:
עולם, שנה, נפש". וביאר ה"אור
המאיר" (דרוש לפסח קה, ז) "שזה תכלית
הבריאה ונתנית התורה, המאיר להם
לישראל את הדרך, להבין ולהשכיל,
איך לתקן באמצעות כשרון פעולתם
שלשה בחינות אלו: עולם, שנה, נפש,
ונפשות ישראל בכלל בחינת נפש, והם
נותנים חיות בזמן, שהוא בחינת שנה,
והזמן נותן חיות בעולם, וכו', והנה
כמו שיש בבחינת זמן יום אחד שהוא
מובחר הזמן, ובכללות השנה וכו', הוא
יום כפור שנבחר לסליחה וכפרה וכו',
כמו כן בבחינת: עולם, מובחר העולם
הוא נקודת ציון, כמאמרם ז"ל (יומא נד,
ז) על הכתוב (מהליס נ, ז): מציון מכלל
יופי, שממנה הושתת העולם, וכן
בבחינת נפש, יש בכל דור ודור צדיק
יסוד עולם, שהוא מובחר הנפש,
ומקיים העולם בצדקתו, בימי אסתר
היה מרדכי צדיק יסוד עולם, ובימי
בועז הוא היה מובחר הנפש, וכו',
וכמוהו הענין בכל דור ודור, צדיק
הדור הוא מובחר הנפש, והוא המברר

ו. שמות יט, ח.

ד. ספר יצירה פ"ג מ"ה.
ה. שם.

הים, וחלוקים כל אחד ואחד מחבירו בדעותיו ומדותיו, כענין רחמנות ואכזריות, נדיבות וכילות, גאות וענוה, אהבה ושנאה, חדוה ועצבות, ותאוה וכבוד, וכן לרכבות, והכל יש בכח נפש פרטי, דהרי האדם הוא בעל בחירה אל אשר יחפוץ יטנו, ממילא יש הכל בכח כל נפש, וכן כל אלה כוחות המדות עצמם הם בכללות העולם, כי יש עיר או מדינה, או מקום, אשר שם שולטת מדה זו, ומקום אחר שולט שם מדה אחרת, וכמו^ז: וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות וגו', כי המקום גורם, וארץ, ישמעאל רוצחים - ידו בכל, וכן ארז^ט: בגלעד נפישו רוצחים, וכן כדומה כל מה שיש בנפש, יש בעולם וכן בשנה, כי יש רגע או רגעים, או יום אשר שולט ומתגבר בו מדה זו, וביום אחר מדה אחרת, וברגע אחר מדה אחרת, שכל שלשת הדברים אלו: עולם שנה, נפש, נבראו על משקל אחד ממש. להלן הוא קובע "ושמור דבר זה כי זה כלל גדול בכל התורה כולה, שכל דברי התורה צריך האדם להשתדל לפי שכלו, ולמצוא איך הדברים ההם נמצאים בעולם שנה נפש, והוא כלל גדול בכל התורה ובכל הענינים".

נמצינו למדים כי היסוד של עולם, שנה, נפש, הוא מקיף את הבריאה על כל עניניה, וזוהי

שעשו בה את המצות, וזהו: יום ליום יביע אומר, אומר הוא לשון התפארות, כמו (דברים כו, ז): את ה' האמרת היום - משמעות לשון התפארות".

ביסוד זה הוא מבאר את מה שאמרו ז"ל כי תחילת שאלת האדם ביום הדין, הוא: קבעת עתים לתורה, והיינו שהשאלה היא אם "קבעת אותן העתים להתנהג בהן על פי התורה ועבודה, לעבוד בהם בכל עת ועת כפי הצורך, וכפי השעה להכניס בהם החכמה והתבונה", כי הזמן מצד עצמו הוא דומם, ומצפה לאדם שימלא אותו תוכן, ויכניס בו חיות "באמצעות עשיית מצותיו בעת הזמן וכו', לקשר ולחבר פרטי רגעיו ועתיו אל התורה, להכניס הבינה בהם, ולעבוד בכל חלקי ימיו את הבורא ב"ה לערך הזמן, ואזי גורם באמצעות כשרון פעולותיו, חיות והארה לפרטי עתיו, להיות להם במה להתפאר".

כלל גדול בתורה

בא וראה מה שכתב ה"ערכי נחל" (פרשת אמור ד"ה אן צעסור) "כי הקב"ה ברא שלשה דברים במשקל אחד, כי ברא נפש האדם, ויש בה כחות לאלפים ולרכבות, כמו שראינו כל בני אדם למשפחותיהם, רבים כחול

ז. מכות ט, ב.

ז. שכת לא, א.
ח. במדבר כה, א.

שהם נולדו מן הצירוף הראשון, ולכך ממנה נמשך הנהגות כל המזלות".

ולפני כן כתב (נד"ה המודט הזה לנס) "ועל כן נקרא זה החודש אביב – אב י"ב, שהוא אב לכל הי"ב חדשים, וצירופי הוי-ה, שהוא הצירוף הראשון כסדר השם הוי-ה ב"ה, והשאר צירופים נקראים תולדות. גם שהוא אותיות בי-אב, שהוא אב וראשון לכולם. ולכך ממנו נפסק ונידון כל עניני מלכים ושררה, לרומם זה ולהשפיל זה, הכל תלוי בא' בניסן וכשישראל מיישרים מעשיהם, והלב שלהם הוא מלך, וממילא כל האיברים נוטים ומתנהגים על פי הראש שלהם, ובזה גורמים שנמשך מלכותו של הקב"ה שנקרא גם כן לב על כל העולם, והשרים והמלכים כולם בידו להטות לבם לכל אשר יחפוץ, וזה: לב מלכים – היינו כשהלב הוא מלך, וכל האברים מתנהגים על ידו, אז: ושרים ביד ה', אבל כשח"ו אינם הולכים בדרך הישר, מתישים כח של מעלה כביכול, וכו', וזהו: החודש הזה – כל ענין החודש הזה, לכם – היינו בכס הוא תלוי, בהטבת מעשי ישראל, והלב שלהם יהי מלך".

יתר על כן "גמ"ב: כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, והוא שרומז

המשמעות של: החודש הזה לכם, שהרי קידוש החדש כולל את שלשתן כאחד. כי קידוש זה הוא רק בא"י כפי שנפסק להלכה. והרי א"י הוא מבחר העולם, כאמור אודות נקודת ציון, והסנהדרין שקידשו את החדש הם בבחינת מובחרי הנפש שבישראל, כך שהכל תלוי באותה בחינה כוללת של: עולם, שנה נפש, והנהגת העולם תלויה ועומדת בידיהם של ישראל, שהם הקובעים את הזמן, וממילא גם את תהלוכות העולם כאמור.

באחד בניסן ראש השנה למלכים

הנהגה זו היא הנהגה נסית שנועדה להתחדש בחודש ניסן, ונמסרה לידיהם הנאמנות של ישראל, ולפיכך נקרא החודש בשם אביב, כפי מה שפירש ה"דגל מחנה אפרים" (סס ד"ה למה נקרא) "בי מלכים ימלוכו". כי יש י"ב מזלות וי"ב צירופי הוי-ה ב"ה השולטים בי"ב חדשי השנה, וע"י צירופים אלו נמשך כל הנהגות המזלות והמלכים, וזהו: בי – היינו י"ב צירופים, על ידם, מלכים ימלוכו – שמשם נפסק ונמשך כל המלכים כנ"ל. ועל כן חודש האביב חודש ניסן הוא ראש השנה למלכים, כי בחודש ניסן הוי-ה שלו כסדר, והוא אב לכל הצירופים,

יב. ר"ה יא, א.

י. רמב"ם הל' קידוש החודש פרק ה' הלכה א.

יא. משלי ח. טו

ושלמונים שבעולם, ולעת עתה נתמנו שרים לא טובים, ועתה הוא העת להתפלל, ע"כ שמעתי מפיו הקדוש".

עדות זו מוצאים אנו גם בהקדמת הרה"ק רבי שלמה מלוצק זי"ע –

נאמן ביתו של המגיד ממעזריטש – לספר רבו "מגיד דבריו ליעקב – ליקוטי אמרים" המציין שרבו הראה לו שמות מלאכים בספר רזיאל "ואמר לי ממש שע"י שמות אלו ידע הבעש"ט בכל חודש ניסן בכל שנה, איזה ממונים מתמנים על העולם בכדי לידע איך להתנהג עמו ועל ידו, ושאלתי אותו ולמה בראש חודש ניסן, והשיב מפני שהוא ר"ה למלכים".

משמעות הדברים היא כי בעוד שקיימת הנהגה טבעית, לפיה מתנהג העולם. הרי בד בבד ניתן כח מיוחד לישראל, לשדד את המערכות, והוא מהות הנס שכל יצירתו בעולם מיועדת לטובת בניו של מקום ב"ה, והזמן שנקבע לכך הוא בחודש ניסן שבו ראש השנה למלכים, והיינו שייחודו הוא הנס שעל שמו נקרא כאמור.

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

יסוד זה מתבאר היטב בסה"ק "עבודת ישראל" (פרשת ימרו) על הפסוק: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, "דהנהג": צדיק מושל ביראת אלוקים,

החודש הזה לכם – היינו שהוא עת הגאולה, אך בכם הדבר תלוי, כשתחזרו בתשובה אזי יהיה נעשה מן האותיות לכם אותיות מלך, וכו' על כן הוא ראש השנה למלכים". עכל"ק.

דבריו אלו חוזרים ונשנים גם במקום אחר (פרשת ויגש ד"ה עוד י"ל ויגש) "כי החודש ניסן הוא גולגלתא דמלכא, ושם נעשה רשימו לכל מיני מלכות הנפסקים למלאכים הממונים על האומות וזה ישפיל וזה ירים, ועל ישראל ועל גוי יחד, לפסוק לו גדולה משמים, וזה החודש נקרא אביב, ואותיותיו מורים על זה: בי-אב, פירוש, בי גדולה הנקרא אב לכל החדשים".

גאולתם של ישראל ממצרים בהיותה גאולה נסית, נטעה בבריאה, שהיא משועבדת לישראל, את כח הנס, ונטיעה זו צומחת ועולה כל ימי עולם עד עת קץ בו עתידים להיגאל בחודש זה, כך שגילוי הנס והתגלות מלכותם של ישראל, שהיא מלכות שמים קשורים ותואמים זה לזה.

בא וראה מה שגילה לנו ה"דגל מחנה אפרים" (סס) ששמע מוקינו רבינו הבעש"ט זי"ע "שאמר פעם אחת בחודש ניסן להרב המגיד המפורסם מטורטשין [הרבי ר' בער זי"ע ממעזריטש]: עתה העת שצריכים להתפלל, כי באחד בניסן ראש השנה למלכים, ואז נתמנה בו כל השרים

לפיכך ניתן להם כח זה של מלכות, להנהיג אפילו מלאכי עליון.

והוא שכתב (שם לפרשת החודש ד"ה ראשון) בביאור הכתוב: ראשון הוא לכם לחדשי השנה "יש לומר בצירוף הפסוק: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - דהנה בניסן הקב"ה מחליף הממונים והשרים עליונים, להראותם שכולם כרשותו ית"ש, ויש קדושי עליון שיכולין לבדוא ממונים למעלה ופרקליטין טובים על ידם, כמאמר^{טו}: מי מושל בי צדיק, וזהו: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, שאתם תמליכו השרים עליונים, וזהו: ראשון הוא לכם לחדשי השנה, ראשון - הוא הקב"ה כמו שאמר הכתוב (ישעי' מד, ו): אני ראשון ואני אחרון, הוא לכם - שאתם תוכלו להנהיג את כל העולמות, לחדשי השנה - להתחדשות של כל השנה, הם יכולים להפוך לכל הטובות והישועות".

הרי לפנינו שחודש ניסן מיוחד להתגלות הנס, על ידי כוחם הנעלה של ישראל לשלוט גם בעליונים בבחינת: בי מלכים ימלוכו - ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, מאחר שעל ידם היתה התגלות מלכותו ית' בכריאה בחודש ניסן, כי בריאת העולם בתשרי היתה בבחינת העלם והסתור עד יציאת מצרים, כמו שכתב (שם פרשת נצבים ד"ה חמס נצבים, זילקוט) "מכל מקום

דהיינו שהוא מתנשא ומתרומם בגבהי מרומים, עד שיכול למשול אפילו על השרים של מעלה, ולמנותם כפי רצונו שמבין לטובה, וכמו ששמענו דרך הצדיק הריב"ש נבג"מ [רמז למה שהובא לעיל בשם רבינו הבעש"ט].

והנה המלאכים הנקראים כהנים לאל-עליון, ועושי רצון בוראם למטה, בוחרים להם מלאכי רחמים, וזה שהבטיח להם: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - שאתם תמליכו את הכהנים מלאכי מרום, ותפקדו אותם לצבאותם, וכמו שהיה שלמה המלך ע"ה, כשם שמלך על התחתונים, כך מלך על העליונים"י.

כלומר, מאחר שישראל הם תכלית הבריאה, הרי נעלים הם אף על מלאכי מרום, ובכוחם להמליך אותם, בחינת "ממלכת כהנים" ו"מי מושל בי - צדיק".

ואם תשאל מנין נובע כוחם זה, תשובתך היא, כי מאחר שהבריאה היתה למטרת התגלות מלכותו ית' בעולם, והרי גילוי כבודו ומלכותו נעשה ביציאת מצרים, באמצעות העם הנבחר - ישראל, שעל ידם נתגלגל הדבר, בשעת יציאת מצרים, וההשלמה היתה במתן תורה, כאשר ישראל קיבלו עליהם עול מלכותו ית', באמירת "נעשה ונשמע",

טו. מוע"ק טז. ב.

יד. ראה מגילה יא. ב.

מדה כנגד מדה זו להיות מלכים השולטים לא רק בארץ, אלא גם בעליונים כאמור.

שתי הנהגות - מסודרת ותורתית

הורה לנו המגיד הקדוש מקוונ'ניץ זי"ע (נהגותיו ל"נאר הגולה" לרזינו המהר"ל זי"ע) כי יש לוח וסדר להנהגות העולם, מסודר ובא מששת ימי בראשית עד אחריתו, וכל המקרים ופגעים גדול וקטן היה חרות על הלוחות בשעת הבריאה כי הכל צפוי, אמנם יש אופן בתוך אופן שהיוצר ברא הנהגה התורתית, שהעולם יתנהג לפי מעשינו, דהיינו: אם שמוע תשמעו - ונתתי מטר, וכן להיפך".

והנה אילו היה אדם הראשון עומד בנסיון עץ הדעת, אז היה תיקון כל העולמות, ולא היו מזדקקים לכל הגלויות והפגעים שעברו על ישראל, ובדוגמא זו אילו היו ישראל נותרים באותה המעלה הרמה שזכו לה במעמד הר סיני, שאז נאמר עליה: אני אמרתי אלקים אתם, ולולי שעברו ועשו רע היה אז ממילא התיקון השלם והאמיתי שעתיד להיות, אך מאחר שהעולם לא נתקן הרי הכל חוזר

האמת כפשוטו, כי בתשרי נברא העולם וכדברי המדרשים הנ"ל, רק שבחינת המלכות היתה בבחינת הריון ומחשבה נעלמת, וזו לא היתה ניכרת אדנותו ומלכותו, עד שיצאו ישראל ממצרים בניסן, והוא ראש השנה למלכים, דהיינו רגל שבו ע"י נתגלה כי ה' לבדו מלך על כל הארץ".

וביתר ביאור הוא על פי מה שכתב (שם לפרשת החודש ד"ה ויאמר) "דהנה ידוע עיקר תכלית בריאת העולם היה בשביל בני ישראל, שיעשו רצון הבורא ב"ה ומקבל מהם נחת רוח, י לא כמו הפילוסופים שאמרו שאין זה כבוד הבורא שהוא אין סוף, ויקבל תענוג מגושי עפר, ולכך צריך לעבוד לכוכבים ומזלות, ובאמת בני ישראל עם קרובו מאמינים שהם מעלים ריח ניחוח לפני הבורא ב"ה ע"י עבודתם, וזהו: החודש הזה לכם - שעיקר התחדשות המלוכה לא היה רק: לכם - בשבילכם, כדי שתעשו רצון הבורא ויקבל מכם נחת רוח".

והנה בשעת יציאת מצרים, נוכחו הכל לדעת כי רק ישראל ממליכים אותו ית', עליהם ועל העולם כולו, ולאחר ששחטו את הפסח וקיימו מצות השי"ת כפי שנצטוו, ולפיכך

שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית. ית. ועיין "עבודת ישראל" נח ד"ה וידבר, וידא ד"ה שם במד"ר, וארא בתחילה.

פז. עיין שער הכונות ענין ראש השנה דרוש א', סידור הארז"ל בכונות: היום הרת עולם, וע"ע תוס' ר"ה כז, א, ד"ה כמאן מצלינן. יז. ראה רש"י (בראשית א. א): בשביל ישראל

עתים, והיינו לחדש את העת שתהיה לטובה, כי בכוחה של אותה הנהגה תוריית לשנות את הסדר הקבוע, וזה הוא בעצם תפקידו של האדם באמצעות עסקו בתורה, לכוין את סדרי העולם, באופן שהעתים יהיו ערוכים ומסודרים לטובה ולברכה.

להלן הוא מוסיף כי מאחר שלא זכו ישראל לתקן את התיקון האמיתי, נחרב בית המקדש כפי שהיה גלוי לפניו ית' בלוח המסודר מששת ימי בראשית, ואף שנמסרה בידינו הנהגה תוריית זו, הרי כל זמן שלא נתקן הסדר כראוי ע"י מעשינו, סובבת והולכת ההנהגה לפי הסדר של הלוח הקבוע ועומד מששת ימי בראשית.

כללם של דברים, אם אמנם בכריאת העולם בחודש תשרי, נסדר ונקבע אותו לוח שלפיו ערוכה ההנהגה הטבעית מששת ימי בראשית, הרי בניסן - שיסודו הנהגה נסית, נתחדשה אותה הנהגה שיסודה בתורה, כי ההכנה וההכשרה לקבלת התורה נעוצה כבר ביציאת מצרים, כדברי קדשו שהקב"ה השתמש בשם הוי-ה, שמשמעותו שהוא הווה ומהווה כל דבר, ומשנהו כרצונו, ועל ידו הוקדמה יציאת מצרים ק"ץ שנים לפני הזמן, והרי יציאת מצרים היתה על סמך קבלת התורה כפי שאמר השי"ת למשה (שמות ג, יד): בהוציאך את העם

חלילה, והסדר הוא על פי הלוח המסודר מששת ימי בראשית.

מקורו של שינוי זה מהסדר הקבוע נובע משמו ית' - שם הוי-ה ב"ה "שהוא הווה ומהווה כל דבר, ומשנהו כרצונו, ולמשל כאשר היה הסדר שהמצרים ישלטו על ישראל ת' שנה, והקב"ה חישב את הקץ, והקדים גאולתם של ישראל, היה צריך להשתמש בשם העצם שלו - הוי-ה - לשנות ולעשות כפי רצונו". ("ענודת ישראל", ואל"ה)

רבינו מוסיף כי כך "גילה לנו רבינו הקדוש הנאון האלוקי מו' דוב בער מ"מ דק"ק ראוני בפסוק: זאת עולת חודש בחדשו, כי במלת זאת נרמז ב' הנהגות הנ"ל, א' הוא הטבעית המסודרת על פי שבעת ימי בראשית הנרמז באות ז', והשנית ההנהגה התורתית אשר היא על פי כ"ב אותיות התורה מאות א' ועד ת' שבמלת זאת, דהיינו שעל ידי כ"ב אותיות אתוון דאורייתא, נוכל להפוך הכל לששון ולשמחה ולכל טובה, ולחדש הכל וזהו: עולת חודש בחדשו ודפח"ח".

ביסוד זה הוא מבאר את דבריהם ז"ליט: ששואלין לאדם: קבעת עתים לתורה, פירושה של השאלה היא, אם למדת תורה כראוי, באופן שעל ידי הלימוד עלה בידך לקבוע

ובו עתידין להיגאל, שנאמר^{כב}: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ותמוה: כי לא רק חדשים קבע לישראל, אלא גם שנים, כי כשם שניסן הוא ראש חדשים, משמש תשרי ראש השנה לשמיטין וליובלות, ואף לנטיעת שני ערלה,^{כג} ומה היא ההדגשה: קבע בו ר"ח של גאולה.

וביאר בדרך רמז, כי מצינו שנאמר (ימיה ה, מד): שבועות חקות קציר ישמר לנו, ופירש"י ז"ל ישמר לנו – שיהא הקציר בזמנו. והיינו שלמרות שיש ענין של טבע בעולם, הרי בכחם של ישראל לשנות את הטבע, והכל תלוי בעיבור שנים וחדשים, ודבר זה למדנו מתודש ניסן שבו: שבועות חקות קציר ישמר לנו, כאמור. והטעם לפי שהנהגה היא בידיהם של ישראל שעל ידי כח התורה שבהם, הם מנהיגים את העולם, ומהחדש הזה ראש חדשים, חודש ניסן אנו למדים יסוד זה.

והוא שאמרו ז"ל: הה"ד: אשרי הגוי אשר ה' אלקיו, כי ה' הוא אלקי ישראל כי הם הקובעים את סוד ההנהגה^{כד}: העם בחר לנחלה לו, כי העולם הנקרא נחלה, הוא לו, שמסורה הנהגתו בידיהם של ישראל, ובאמצעות קביעתם חדשים ושנים כך

ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, כך שגילוי הנהגת התורה היה בניסן, מאחר שיש קשר בינה לבין הנהגה נסית.

ולפי זה יאירו עינינו ביתר שאת בדבריו האמורים אודות ממלכת כהנים, כי ישראל ממליכים בניסן את מלאכי עליון הנקראים בשם כהנים (כנ"ל), שהרי הבטחה זו נאמרה לפני קבלת התורה, בתור חלק בלתי נפרד הימנה, והיינו שמעלה מופלאה זו של ישראל – ממלכת כהנים- מקורה ושרשה בכח הנהגתם – הנהגת התורה, שהיא כאמור הנהגה נסית, אשר על ידה קובעים ומשנים עתים, בהתחדשות שמטרתה טובה וברכה: זאת עולת חודש בחדשו, ובפרט בראש חדשים ניסן שעליו נאמר: החודש זה לכם – בשבילכם ובבחינת מלך, להשפיע שפע ברכה לכל ישראל.

שבועות חקות קציר ישמר לנו

וכך פירש הרמב"ק מהר"י מבעלזא זי"ע את דבריהם ז"ל כ"ע"כ: החדש הזה לכם – הה"ד"א: אשרי הגוי אשר ה' אלקיו, – משבחר הקב"ה בעולמו, קבע בו ראשי חדשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו, קבע בו ראש חודש של גאולה, שבו נגאלו ישראל ממצרים,

כג. מתני' ריש ראש השנה.
כד. תהלים שם.

כ. שמות רבה טו, יא.
כא. תהילים לג, יב.
כב. מיכה ז, טו.

וכן גם מצינו (שמות רנה טו, ז) "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבון העולם, אימתי אתה עושה את המועדות, שכן כתיב (דניאל ה, ז): בגזירת עירין פתגמא, אמר להם: אני ואתם נסכים על מה שישראל גומרים ומעברין את השנה, שנאמר: אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי וכו', בין בזמנך, בין שלא בזמנך, אין לי מועדות אלא אלו - אמר להם הקב"ה לישראל, לשעבר היה בידי, שנאמר (מסילים קד, יט): עשה ירח למועדים, אבל מכאן ואילך, הרי מסורה בידכם - ברשותכם, אם אמרתם: הן-הן, אם אמרתם, לאו - לאו, מכל מקום יהא החודש הזה לכם ולא עוד אלא אם בקשתם לעבר את השנה, הריני משלים עמכם, לכך כתיב: החדש הזה לכם.

נמצינו למדים, שהתחדשות הזמן והטבע, כרוכה בכח שנמסר בידיהם של ישראל לקדש חדשים ולעבר שנים, באופן שהנהגת העולם מסורה לישראל: החדש הזה לכם.

כאמור באחד בניסן ראש השנה למלכים. והיינו שבידיהם נתון הכח לכוין את מערכות העולם, ובו נקבע ראש חודש של גאולה, להטיב לישראל ולהכשיר גאולתם כמאמרם ז"ל (ר"ה יא, א) שבו נגאלין ממצרים וכו' עתידים להגאל אכי"ר.

היא ההנהגה, ואף הטבע חוקות קציר מסור בידיהם, שעל ידי קביעת חודש ניסן, שבועות, חוקות קציר ישמר לנו - שכן באפשרותם לשנות סדרי הטבע, והכל באמצעות קידוש החדשים והשנים, וזה כוונת המדרש: קבע בו ראש חודש של גאולה, שבחודש זה נראית הנהגת העולם בידי ישראל, והכל בזכות התורה, שעל ידה מתנהג העולם.

ומפורש כן בחז"ל (ירושלמי נדרים פ"ו) עה"כ (מסילים נו, ג): אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי, "בת ג' שנים ויום אחד, נמלכו בית דין לעבר, בתולותיה חוזרין, ואם לאו אין חוזרין." הרי שבידיהם של ישראל לשנות את מערכות הטבע, באמצעות עיבור חדשים ושנים.

והוא שאמרו ז"ל (פסיקתא רמתי פט"ו) "עד שלא יצאו ישראל ממצרים, היה הקב"ה יושב ומחשב חשבונות, ומעבר עיבורים, ומקדש את השנים, ומקדש את החדשים, עד שיצאו ישראל ממצרים ומסרם להם, שנאמר: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמור (שמות יג, א) מהו לאמור - אמר להם מכאן ואילך, הרי ראש חדשים מסורים לכם. והיינו כאמור שביציאת מצרים נמסרה ההנהגה של הבריאה והטבע בכללו, בידיהם של ישראל.